

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΓΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

ΑΡΙΘ. 721 (ΦΥΛ. 5)

Σάββατο, 30 Γεννάριου 1921

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

ΟΛΟ ΠΕΡΑ ΠΕΡΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΔΕΚΑΕΞΗ ΤΟΥ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΓΕΜΑΤΕΣ ΜΕ

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ,

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΡΟΜΑΝΤΣΟ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Έτσι εἰ ἀναγνώστες τοῦ «ΝΟΥΜΑ»
θά μπορέσουνε νά μπουνε ἀμέσως στήν
οὐσία τοῦ ἀθάνατου ἔργου—γιατί θά μεί-
νουν ἀληθινὰ ἀθάνατα

«ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ»

Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

Ο κ. Ξενοπούλος, σ' ένα από τὰ ταχτικά του χρονογραφήματα πού δημοσιεύει στη «Διάπλαση τῶν Παιδῶν» με τὸ ψευδώνυμο «Φαίδων», λέει τούτα γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ «Δὸν Κιχώτη» :

Ἀγαπητοί μου,

Τὴν Πρωτοχρονιά, ἕνας φίλος μου ἐκδότης μοῦ χάρισε ἕνα μεγάλο βιβλίο, εἰκονογραφημένο, πού μ' ἔκαμε νὰ περῶσω, φυλλομετρώντας το, λίγες ὥρες γεμάτες γλυκεῖες ἀναμνήσεις. Ἦταν ὁ «Δὸν Κιχώτης», τὸ ἀθάνατο ἀριστούργημα τοῦ Ἰσπανοῦ Θερβαντές, σὲ καινούργια ἐκδοση καί, τὸ κυριώτερο, σὲ καινούργια μετάφραση. Γιατὶ ὑπῆρχε στὴ γλώσσα μας καὶ μιὰ ἄλλη, κακομένη ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια ἀπὸ τὸν περιφημο μεταφραστὴ Ι. Ι. Σκυλίτη. Κι αὐτὴν εἶχα διαβάσει ὅταν ἦμουν πρωτοετῆς φοιτητῆς. Ἀλλὰ ἦταν σὲ πολὺ καθαρεύουσα, σὲ ἀρχαῖζουσα σχεδὸν γλώσσα, πού εἶχε παλιώσει πρὸ πολλοῦ. Κι ἔγινε ἀνάγκη νὰ ξαναμεταφρασθῇ τὸ ἀριστούργημα σὲ γλώσσα σημερινή, ζωντανή. Τὸ δύσκολο ἔργο τὸ καταπίοιτο ἕνας μεταφραστῆς, πού σὲ λίγο θὰ εἶναι κι αὐτὸς περιφημος ὡς τὸ Σκυλίτη : ὁ κ. Κ. Καρθαῖος. Κ' ἡ μετάφρασή του, ἀφοῦ δημοσιεύτηκε πρῶτα στὸ «Νουμά», βγήκε τώρα σ' ἕνα μεγάλο βιβλίο. Αὐτὸ πού μοῦ χάρισαν, κι αὐτὸ πού μοῦ ξύπνησε τόσο γλυκεῖες ἀναμνήσεις.

Ὁ Δὸν Κιχώτης ! Νὰ ἔν' ἀπὸ τὰ λίγα ἔργα — τὰ ἑκατὸ, τὸ πολὺ διακόσια, — πού εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ξέρει κάθε μορφωμένος ἄνθρωπος. Ἀπὸ τὸν καιρὸ πού πρωτοφάνηκε, πέρασαν τρεῖς σχεδὸν αἰῶνες. Πι ὅμως εἶναι τόσο καινούργιο, σὰ νὰ βγήκε χθές. Ἔτσι συμβαίνει μόνο μετὰ μεγάλα ἔργα, τὰ ἀριστουργήματα. Μένουν μνημεῖα ἀθάνατα, αἰώνια, πάντα νέα, ἢ ὅπως τὸ λένε στὴ φιλολογικὴ γλώσσα, κ λ α σ σ ι α ἄ. Κλασικός κι ὁ «Δὸν Κιχώτης» τοῦ Θερβαντές. Κι ὅμως ὁ Ἰσπανὸς συγγραφέας τὸν ἔγραψε μόνο καὶ μόνο... γιὰ νὰ σατυρίσει, νὰ γελοιοποιήσει τὰ ἱπποτικά μυθιστορήματα, πού ἔγραφαν καὶ διάβαζαν μετὰ τὸν καιρὸ του. Μιὰ σάτυρα εἶχε σκοπὸ νὰ κάμει, μιὰ πολεμική. Κ' ἔκαμε ἔν' ἀθάνατο ἀριστούργημα, ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τοῦ κόσμου. Καὶ ξέρετε γιατί ; Ἀπλοῦστατα γιὰτ' ἦταν μεγαλοφυῆς ! Κ' οἱ μεγαλοφυεῖς συνήθως δὲ λένε : «σταθῆτε καὶ θὰ γράψω τώρα ἕν' ἀριστούργημα !» Γράφουν μετὰ πολὺ μικρότερες ἀξιώσεις καὶ, συχνά, μετὰ ἄλλο, πολὺ μικρότερο σκοπὸ. Καὶ τὸ ἀριστούργημα βγαίνει μονάχο του.

Ὁ Θερβαντές ἦταν λοιπὸν μεγαλοφυῆς. Καὶ γιὰ νὰ σατυρίσει τὰ γελοῖα μυθιστορήματα τῆς ἐποχῆς του, φαντάστηκε ἕναν ἄνθρωπο, τὸ Δὸν Κιχώτη, πού τὰ διαβάζει καὶ τρελλαινεται. Θέλει νὰ γίνει κι αὐτὸς ἱππότης, ἥρωας, νάναστήσει τὴν ἀπποσύνη, νάκουσθῆ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Ὁπλίζεται λοιπὸν στὰ καλά καθούμενα, καθαλικεῖ ἕνα ψοφάλογο πού εἶχε, καὶ βγαίνει ἔξω, ζητώντας περιπέτειες, ἀγῶνες, μάχες, νίκες, δόξες. Στὴν τρέλλα του, τὰ δάξει πότε μετὰ ἀνεμάμλους, πού τοὺς παίρνει γιὰ γίγαντες, πότε μετὰ πατάκια ἀρνῶν, πού τὰ παίρνει γιὰ στρατεύματα. Κι ὅταν τὰ δάξει μετὰ ἀνθρώπους, τρώει ἔβλο τῆς χρονιάς του. Στὸ τέλος, ὅσπερ' ἀπὸ μύρια παθήματα, γι-

τρέυεται ἀπὸ τὴν τρέλλα του. Κι ὁ τρελλὸς αὐτὸς πεθαίνει ἥσυχά, φρόνιμος καὶ μετανοιωμένος.

Μιὰ τέτοια σατυρικὴ ἐμπνευση, — καθένας δὲ μποροῦσε νὰ τὴν ἔχει καθένας δὲ μποροῦσε νὰ φαντασθῆ ἕναν ἄνθρωπο, τρελλαινόμενο ἀπὸ τὸ διάβασμα μυθιστορημάτων. Μὰ ἡ διαφορά εἶναι πῶς ὁ Θερβαντές ἔπλασε ἕναν ἄνθρωπο τόσο ζωντανὸ τόσο ἀληθινὸ, τόσο θαυμάσια ψυχολογημένο, ὅσο πλάθουν τοὺς ἥρωές τους μόνο οἱ μεγαλοφυεῖς μυθιστοριογράφοι. Κι ἀπὸ τὴ ζωὴ πού ἔχει μέσα του αὐτὸς ὁ Δὸν Κιχώτης, καταντᾷ ζωντανώτερος κι ἀπὸ τοὺς ζωντανούς καὶ φαίνεται ὄχι πιά ἕνας ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἕνα σύμβολο. Ὁ Δὸν Κιχώτης εἶναι κάθε ἄνθρωπος, εἶναι ὁ ἄνθρωπος γενικά, πού, φρόνιμος κατὰ τὰλλα, ἔχει πάντα καὶ μιὰ τρέλλα, μιὰ λόξ, καὶ κυνηγᾷ ἕνα ὄνειρο ἀπραγματοποίητο, καὶ τρέχει πίσω ἀπὸ μιὰ χίμαιρα. Ἔτσι συμβαίνει αὐτὸ τὸ παράξενο : ἐνῶ ὁ Δὸν Κιχώτης εἶναι ἕνας ἥρωας κομικός, πού μᾶς κάνει νὰ γελοῦμε, εἶναι συγχρόνως καὶ τραγικός, πολὺ τραγικός μάλιστα, γιατί στὰ κομικά του παθήματα, στὶς ἀπογοητεύσεις του, βλέπουμε τὰ δικὰ μας παθήματα καὶ τὶς δικές μας ἀπογοητεύσεις, τίς τόσο θλιβερές, πού δοκιμάζουμε συχνά στὴ ζωή, ἀπὸ ἕνα ὄνειρο πού δὲν πραγματοποιεῖται, ἀπὸ μιὰ χίμαιρα πού δὲν φάνεται...

Στὸ ἀθάνατο βιβλίο τοῦ Θερβαντές ὑπάρχει κ' ἕνας ἄλλος ἥρωας : ὁ Σάντος Πάνσας, — ἕνας κουτοπόνηρος χωριάτης, ὁ ἱπποκόμος τοῦ Δὸν Κιχώτη, σύντροφός του σ' ὅλες τὶς περιπέτειες. Αὐτὸς εἶναι ὁ φρόνιμος, ὁ πρακτικός, ὁ νηφάλιος, πού βλέπει πάντα τὸν κόσμο ὅπως εἶναι. Καὶ κάνει μιὰ μεγάλη ἀντίθεση μετὰ τὸ Δὸν Κιχώτη, ἀφοῦ ὁ ἕνας εἶναι ἡ τρέλλα κι ὁ ἄλλος ἡ φρόνηση. Γι' αὐτὸ οἱ κριτικοὶ λένε πῶς ὁ ἕνας συμπληρώνει τὸν ἄλλο, πῶς οἱ δύο μαζί κάνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ πῶς κάθε ἄνθρωπος στὸν κόσμο εἶναι τὸ κράμα αὐτῶν τῶν δύο τύπων : λίγο Δὸν Κιχώτης καὶ λίγο Σάντος Πάνσας.

Ἐπάρχουν διασκευές τοῦ «Δὸν Κιχώτη» καὶ γιὰ παιδιὰ. Πιά τέτοια, χαριτωμένη, ἐρημοσίευσε τὸ 1912 κ' ἡ «Διάπλαση» κι ἀπ' αὐτὴ οἱ μικροὶ τῆς φίλοι ἐγνώρισαν τοὺς δύο ἀθάνατους ἥρωες τοῦ Θερβαντές. Γι' αὐτούς, τὸ μυθιστόρημα ὀλίγωρο, ὅπως βγήκε τώρα, θάταν ἴσως κουραστικό. Οἱ μεγαλύτεροι ὅμως θὰ μποροῦσαν νὰ τὸ διαβάσουν καὶ θάχαν μιὰ ἀπόλαυση ἀπὸ τὶς ζωηρότερες πού χαρῖζει ἡ μεγάλη κλασικὴ φιλολογία.

Σὰς ἀσπάζομαι

ΦΑΙΔΩΝ

ΜΙΑ ΚΡΙΣΗΜ

Ὁ κ. Κωστής Παλαμᾶς ἔγραψε στὸ «Ἐμπρός» μετὰ τὴν ὑπογραφή W τ' ἀκόλουθα :

«Μετὰ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Κοντέσας» πού τὸ σύνθεσε ὁ κ. Φῶτος Γιοφύλλης», καθὼς ἀναγινώσκωμεν εἰς τὸ ἐξωφυλλὸν του, εἰσερχόμεθα εἰς νέας ἀποχωρήσεις λυρισμοῦ οἰκογενειακοῦ, ὡς τὸν εἶπομεν, περιλειωμένου εἰς ἀφέλειαν καὶ εἰς οὐκείότητα, μετὰ κάποιον μὲθ' υ, πού διαφέρει πῶς ἀπὸ τὴν μέθην».

Τὸ «ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΑΣ» τοῦ κ. Φῶτου Γιοφύλλη, τυπωμένο σὲ κομικὸ βιβλίο, πωλεῖται στὸ «Ἀθηναῖον Βιβλιοπωλεῖον» Χ. Γανιάρη καὶ Σίας καὶ σ' ἄλλα Βιβλιοπωλεῖα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο Ἀθήνα, 30 Γενάρη 1921

ΑΡΙΘ. 721 (ΦΥΛ. 5)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ: Λεύκες.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Τὸ στοιχειωμένο καράβι.
Π. ΦΡΑΝΚ: «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλὸς» (τέλος).
ΗΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΗΡΘΕΟΣ: Πῶς μὲ γελάει.
ΠΗΛΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: «Οἱ γυναῖκες τοῦ Ἰψεν.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ — Κ. ΚΑΡΘΗΙΟΣ: Δὸν Κιχότης (τέλος).

Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Ο ΜΑΣΤΡΗΓΚΑΙΗΣ: Τριῶ λογιῶ σπῖτια... καὶ τὸ δικό μου τέσσερα.
ΠΙΚΡΗΓΚΑΙΗΣ: Ἐπιγράμματα.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ: Νεοελληνική φιλολογία.—Σένη φιλολογία.—Φοιτ. Συντροφιά.—Μουσική.—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΛΕΥΚΕΣ

Στὸ ψηλὸ τ' ἄλωνι, λίμνη φεγγερῆ
τῶν σταχυῶν χρυσάφι,
Ξεχειλίζει ἀπ' ὄλες τίς μεριδὲς λαμπρῆ
καὶ τὰ πλάγια βάφει.

Γύρω ἀπὸ τ' ἄλωνι λεῦκες λιγερὲς
στέκονται πιασμένες
γιὰ χορὸ, σὲ στόφες ἀσημοφαντὲς
βγενικὰ ντυμένες.

Κι ὅπως τ' ἀγεράκι τραγουδιοῦ σκοπὸ
στὰ φτερά του φέρνει,
πρώτη λεῦκα ἀρχίζει μούρμουρο ἀπαλό,
δεύτερη τὸ παίρνει.

Κι ὄλες, σὰ νυφάδες ποῦναι, στὴ σειρὰ
τραγουδοῦν ἀντάμα,
Τ' οὐρανοῦ τὰ φῶτα, τὰ ψηλὰ βουνά,
τ' ἄλωνι τοῦ τὸ θάμα.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

(Στὴ μνήμη τοῦ Δ. ΛΥΓΔΟΠΟΥΛΟΥ, σοσιαλιστῆ, νέου εἰκοσι χρονῶν, ποὺ τονὲ σφάξα-νε μαζί με ἄλλους δυὸ συντρόφους, Τουρκολαοὶ πειρατὲς, μέσα στὸ πλοιο, μιὰ νύχτα, καθὼς γύριζε ἀπὸ τῆ Μόσχας).

Ὅταν τὸ μάτι σου θοῖ ἀκόμα ἀπὸ τὸν ὕπνο τὸ ἀνοιξὲς ἄξαφνα μπρὸς στὴν κρύα λεπίδα ποὺ ἀστραφετὴ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι σου, ὁ νοῦς σου τὴ στιγμή ἐκεῖνῆ τῆς ἀγρίας σκοτεινίας ποὺ ἐβλεπε τοὺς συντρόφους σου νὰ σφάζονται δίπλα σου, κι ἄκουγες τὰ βογγητὰ τους, δὲν πέταξε στὰ εἰκοσι χρόνια σου ποὺ σὰν τριαντάφυλλα σου στεφανώνανε τοὺς κροτάφους. Οὔτε τοὺς γέροντες γονιούς σου θυμήθηκες, ποὺ σὲ καρτεροῦνε νὰ τοὺς φέρεις πίσω τὸ ἀποκούμπι τῶν γηρατειῶν τους. Οὔτε τὴν δημοφῆ ζωὴ ποὺ σοῦ γέλυσε με ὄλες τίς ὁμορφίες τῆς, μαγεύτρα Κίρκη. Τὴ στιγμή ἐκεῖνῆ, ἀνάμεσα στὸ πέλαγος, τὴ νύχτα ποὺ μόνο τὰ ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ, μοναχὰ μαρτύροι, κλείνανε με φοιχὴ τὰ μάτια τους, γιὰ νὰ μὴν ἀντικρῶσουν τὸ ἀγριο θέαμα, τὴ στιγμή ἐκεῖνῆ ὁ νοῦς σου, ὁ παρθενικὸς, πέταξε μόνο στὸ Χρέος, στὸ μεγάλο Χρέος, ποὺ φορτώθηκες στοὺς νεανικούς σου τοὺς ὤμους γιὰ νὰ τὸ φέρεις στὴ χώρα τῆ μαρτυρικῆ! Θυμήθηκες τοὺς συντρόφους ποὺ σὲ περιμένανε κάπου μακριὰ· κι ἂν ζήτησες, κι ἂν ὄνειρεύτηκες κάποι νὰ γλυτώσεις, εἶτανε τὸ μυστικὸ ποὺ ἔφερνες ἀπὸ τὴ χώρα τῆς Δικαιοσύνης στὴ χώρα τῆς Ἀμαρτωλῆ. Κρῶ, τυφλὸ τὸ λεπίδι, χάθηκε σταθερὰ στὴν παρθενικὴ σου

σάρκα, καὶ τὸ αἷμα σου κόκκινο, φλογάτο, σὰν τὸ κρασί ποὺ πετιέται ἀφρίζοντας ὄξω ἀπὸ τὴν τρύπα τοῦ βαρελιοῦ, ποῦθραξε χρόνια, πετάχτηκε ἔξω μ' ἓνα σφύριγμα, ποὺ χάθηκε μέσα στὸ σφουρηχτὸ τοῦ ἀνέμου. Ἐγειρες σὰν τὸ ἀρνὶ κάτω ἀπὸ τὸ γόνατο τοῦ μακαλάρη, καὶ ἡ κρύα ἀστραφετῆ λεπίδα ζεστάθηκε, θόλωσε με τὴν ἀγία τοῦ κεντροῦ σου αἱμάτου. Ὁ ἄνεμος ρουλιότανε ἀνάμεσα στὸ ἔρημο πέλαγος, τὰ κύματα περνούσανε γλήγορα, τρομαγμένα, δίπλα στὸ καράβι, τὰ πανὰ φουσκώνανε σὰν τὸ στήθος ποὺ τὸ φουσκώνει ἡ ὀργή, καὶ τὰ σκοινιά τρέμανε τεταωμένα σὰ νύτρα, ἔτοιμα νὰ κοποῦνε, νὰ σπάσουνε. Ἐπειτὰ τὰ κύματα, ποὺ περνούσανε τρομαγμένα, ἀνοίξανε εὐλαβικὰ γιὰ νὰ δεχτοῦνε στὴν κρύα ἀγκυλιά τους τὸ κορμί σου, ποὺ κατέβαινε γλήγορα γιὰ νὰ βρεῖ ἕναν ἄξιο τάφο στὰ παρθενικὰ βάθη τῆς θάλασσας. Πλάνωνε τὸ αἷμα σου ποὺ εἶχε κληῖσει πάνω στὸ κατάστρωμα, σκουπίσανε τὴ λεπίδα, σφουγγίσανε τὰ δάχτυλά τους... Τὸ καράβι τρέχει πάνω στὰ κύματα, κι ὁ ἄνεμος δέρνεται μέσα στὰ σκοινιά ποὺ τρίζουνε τεταωμένα σ' ἓνα θλιβερὸ μοιρολόγι, ποὺ σκορπιέται πάνω στὸ σκοτεινὸ πέλαγος. Τὰ λίγα ἀστέρια ποὺ φαίνονται στὸν οὐρανὸ, ἀνοικοκλείνουνε τὰ μάτια τους τρομαγμένα...

Δὲ θὰ σὲ κλάψουμε. Ἡ ψυχὴ σου ἡ ἀντρικεῖα θάβινωθε πόνο ἂν ἔβλεπε δάκρυα γυναικῆσια νὰ κυλῶνε στὰ μάγουλά μας. Μὲ τὰ δόντια σφιγμένα καταπίνουμε τὸ φαρμάκι ποὺ ἀνεβαίνει στὰ χεῖλια μας. Δὲ σὲ κλάψουμε. Στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴ Δικαιοσύνη, τὸ ξαίρουμε πῶς χρειάζονται θύματα, πολλὰ θύματα. Τὸ γιοφύρι ποὺ ὄνειρεύμαστε νὰ στήσουμε,

δὲ θὰ στεριώσει ἂν δὲ θαφτοῦνε κορμιά στὰ θέμελά του. Ὁ δρόμος θὰ φάει ἀκόμα πολλούς ζωντανούς, γιὰ νὰ χορτάσει. Μὰ τὴ στιγμή πού θὰ κοιμᾶται, καὶ οἱ χοντρές μπουκιές πού τὴς κατέβασε ἀμάσσητες θά-νεθαίνουνε ἀπάνω καὶ τὸ κρασί θὰ βράξη στὸ λαρύγγι του, θὰ ζυγώσουμε καὶ θὰ τοῦ μπήξουμε τὸ πυρωμένο ξύλο στὸ μάτι του, σβήνοντας τὴ φωτιά τοῦ μίσους μας μέσα στὸ αἷμα του. Δὲ σὲ κλαίμε· ἂν εἶναι νὰ κλάψουμε, καλύτερα νὰ κλάψουμε τὸν ἑαυτό μας. Γιατὶ τώρα νιώθουμε πόσο ὄλοι ἐμεῖς στεκόμαστε μικροὶ μπροστά σὲ σένα. Γιατὶ ἐσύ, ἀφήνοντας τὰ λόγια τὰ στεῖρα, τὴ σοφία τὴν πονηρή, πού σκοπὸ ἔχουνε μόνο νὰ κρύβουνε τὴ γύμνια τῆς ψυχῆς, τὴ δειλία, τὴν ἔγνοια γιὰ τὸ περὶ, βάδισες ἴσια, τίμια, παλληκαρίσια τὸ δρόμο πού βαδίζουνε οἱ ἄντρες, οἱ τίμιοι καὶ οἱ ἀγνοῖ, τὸ δρόμο τῶν ἔργων, τὸ στενὸ τὸ μονοπάτι τῆς θυσίας. Ὡ, πόσο ἀλλιώτικη θὰ εἶταν ἡ ζωὴ, ἂν ὄλοι ἐμεῖς, ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὴς σοφίης τῆς πονηρῆς, ἀποφασίζαμε νὰ βαδίσουμε τὸ δρόμο πού μᾶς χάραξες ἐσὺ μὲ τὸ αἷμα σου. Ἡ ἀναντρεία θεωρεῖται τὴν ἀδικία. Τὴ στιγμή πού τὸ αἷμα τῶν ἀγνῶν, τῶν παρθενικῶν, θὰ κατεβεῖ ποτάμι ὀρμητικὸ, θὰ σαρώσει ὄλα, ὅσα ὑψώσε μπροστά του ἡ σοφία τῆς Κασίας καὶ ἡ λύσσα τῆς Ψευτιάς.

Μὲ τὰ δόντια σφιγμένα καταπίνουμε τὸ φαρμάκι, πού ἀνεβαίνει στὰ χεῖλια μας. Τώρα τὸ καρᾶδι, πού τῶραφες μὲ τὸ αἷμα σου, γίνεται γιὰ μᾶς σύμβολο, ὑψώνεται μπροστά μας μυστηριώδικο πάνω στὸ μαῦρο

πέλαγος τῆς ζωῆς μας. Μὲ τὰ πανιά φουσκωμένα, κόκκινα, θαλασσοδέρνεται πάνω στᾶγρια κύματα, καὶ ἀπάνω στὴν κορφή τοῦ ἀψηλοῦ καταρτιοῦ ἢ λευκῆ σου ψυχῆ λάμπει σάν ἄστρο, σκορπίζοντας τὸ γλυκὸ, παρήγορο φῶς του πάνω στὰ σκοτεινὰ κύματα. Στὴν κορφή τοῦ βράχου, πού σπάζουνε ἀπάνω του λυσομανώντας τὰ κύματα τοῦ Κασοῦ, καρτεροῦμε, διγλάτορες, πότε νὰ ἰδοῦμε νὰ προβάλλει ἀπὸ μακριὰ τὸ στοιχειωμένο καρᾶδι μὲ τὰ κόκκινα φουσκωμένα πανιά, πού τὰ φουσκώνει ἡ πνοὴ τῆς ὀργῆς, νάντικρύ-σουμε τὸ γλυκὸφῶς τῆς λευκῆς σου ψυχῆς, πού λάμπει σάν ἄστρο στὴν κορφή τοῦ ἀψηλοῦ καταρτιοῦ. Δαρμένο ἀπὸ τὰ κύματα, κυνηγημένο ἀπὸ τοὺς ἀγρι-οὺς ἀνέμους πού ἀφήνει πάνω στὸ πέλαγος ὁ δαίμονας τοῦ Κασοῦ, μὲ τὰ πανιά σου τὰ κόκκινα ξεσκισμένα, κουρελιασμένα ἀπὸ τὴν ἄγρια πάλη πρὸς τὰ μανιασμένα στοιχεῖα τῆς Ζωῆς, μὲ τὰ σκοινιά κομμένα, μὲ τὸ γλυκὸ σου τὸ φῶς πού πάντα ἔξακολουθεῖ νὰ λάμπει στὴν κορφή τοῦ ἀψηλοῦ καταρτιοῦ σου ἀνκατήλα, ἔλα, ὦ πολυδάσασμένο καρᾶδι, νὰρᾶξεις στὸ λιμάνι τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Εἰρήνης, πού σοῦ ἀνοίγει τὴ θερμὴ ἀγκαλιά του. Τὰ μάτια μας κουρασθήκανε, τὰ γόνατά μας πληγιάσανε στὸ ἀνέβασμα τοῦ σκληροῦ βράχου. Ἐλα, νὰστράφει μέσα στὴ σκοτεινὴ καρδιά μας τὸ φῶς σου. Πονεμένη, ξεσκισμένη ἢ ψυχῆ, σένα καρτεροῦμε σὲς ἄγριες νύχτες τῆς ἀγρύπνιας τῆς, σένα ὀραματίζεται σὲς ἀτέλειωτες στιγμῆς τοῦ σκληροῦ μαρτυρίου τῆς...

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

L. FRANK

“Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΣ,”

—Der mensch ist gut—

B'.

Δέκα ἑκατομμύρια πτώματα! Δέκα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι χεῖρτανε! Τὸ ρευστὸ αἷμα αὐτῶν τῶν δέκα ἑκατομμυρίων σκοτωμένων — σαράντα ἑκατομμύρια λίτρες ζεστὸ ἀνθρώπινο αἷμα, — θὰ μπορούσε μιὰν ὀλόκληρη μέρα νὰ ἀναπληρώσει τὰ νερά τοῦ μεγάλου καταρράχτη τοῦ Νιαγάρα, καὶ μὲ τὴ δύναμή του νὰ δώσει τὸ ἤλεκτρικὸ ρεῖμα γιὰ μιὰ ὀλόκληρη μεγαλόπολη... Ὀλόκληρο τὸ τροχαῖο ὕλικὸ τῶν σιδηροδρόμων ὅλης τῆς Πρωσίας δὲ θάρτανε μονάχα τὰ κεφάλια τούτων τῶν δέκα ἑκατομμυρίων σκοτωμένων νὰ τὰ μεταφέρει μεμιᾶς. Πολιτισμός!... Φανταστεῖτε μιὰ στιγμή ἓνα πελώριο τραῖνο· τὸ πρῶτο βαγόνι βρίσκεται στὸ Μόναχο, τὸ τελευταῖο στὸν κεντρικὸ σταθμὸ τοῦ Βερολίνου, καὶ ὄλα εἶναι γεμάτα μὲ ματωμένα ἀνθρώπινα κεφάλια! Πολιτισμός!... Νὰ βάλλει κανεὶς τὰ δέκα ἑκατομμύρια τῶν δυστυχισμένων τούτων σκοτωμένων φονιάδων κάτω σὲ μιὰ σειρά, κεφάλι κοντὰ σὲ κεφάλι, πόδι κοντὰ σὲ πόδι! Τότε ἔχουμε μιὰ γραμμὴ ἀπὸ δεκάξη χιλιάδες χιλιάδες ὄχι μέτρα — πτώματα, ἓνα· δεκάξη χιλιάδες χιλιάδες μέτρα μεγάλου τάφου, πού κλείνει μέσα του ὅλη τὴ Γερμανία! Πολιτισμός!...

Σᾶς λέω: ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀφελείας, τῆς τάξης, τῆς ὀργάνωσης καὶ τῆς λογικῆς, ἀπ' αὐτὴ τὴν

ἐποχὴ τοῦ ἐγωισμοῦ, τοῦ παρᾶ, τῆς δύναμης, τῆς βίας, τῆς ψευτιάς καὶ τῆς ἐξουσίας, δὲ θὰ μείνει τίποτα. Μονάχα ὁ φόβος ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐποχὴ θὰ μείνει καὶ γιὰ τὴς μελλούμενες γενιές ἢ χαρὰ, γιὰτὶ τὴ γλυτάσανε τὴ γελοία τούτη ἐποχὴ...

Ἄς ἔρθουμε ἐπιτέλους στὰ λογικά μας. Ἄς σκεφτοῦμε. Ἄς θυμηθοῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλὸς καὶ ἀδερφός μας. Ἄς ξεριζώσουμε ἀπὸ τὴν καρδιά μας τὴ συνήθεια, τὴν ψευτιά, τὴν αἰσχροκέρδεια, τὸ θάυμασμά τῆς βίας, τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δύναμης, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν καὶ οἱ μελλούμενες γενιές μέσα τους τὸ σπῆρο γιὰ καινούργιο φόνο.

Κάθε μέρα σκοτώνονται δέκα χιλιάδες ἄνθρωποι, πού λαχτάρησαν νὰ ζοῦν ἀκόμα. Μολαταῦτα ὁ παπουτῆς κάθεται σάν πάντα στὸ ἐργαστήρι του, μπαλῶνει παπούτσια, ὁ μαραγκὸς φτεῖναι ἐπιπλα, ὁ ἐργάτης τῆς φάμπρικας στέκεται μπροστά στὴ μηχανή, ὅλη μέρα, ὁ ἔμπορος πίσω ἀπὸ τὸ γραφεῖο του ὁ ὑπάλληλος γεμίζει μὲ μελάνι χαρτιά καὶ ὁ λογιστὴς κάνει λογαριασμούς, τὸ γκαρσόν σερβίρει... ἐνῶ, κάθε μέρα σκοτώνονται δέκα χιλιάδες ἄνθρωποι, πού οἱ ἴδιοι πρωτύτερα εἶταν ἀναγκασμένοι νὰ σκοτώνουν ἄνθρωπους. Τί φοβερός, ἀπερίσκεπτος ἐγωισμός! Ἄν δὲ θέλωμε νὰ χάσουμε τὸ δικαίωμα τοῦ λεγόμενου ἀνθρώπου, πρέπει, χωρὶς νὰ σκεφτοῦμε τίποτα ἄλλο, νὰφήσουμε στὴ μέση τὰ σφυριά, τὰ γραφεῖα καὶ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΡΙΩ ΛΟΓΙΩ ΣΠΗΤΙΑ..

ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΟΥ ΤΕΣΣΕΡΑ.

Αγαπητέ Νουμά! Πολύ τὸ φοβῶμα, πὼς θελῶ μὲ πάρεις γιὰ κανέναν πτωχολογιστὴν, καὶ πὼς δὲν τις βλέπω μὲ καλὸ μάτι τὶς γυναῖκες καὶ τὰ γυναίκεα ζητήματα. Ὅμως δὲ θὰ νάχεις δίκιο· γιὰτὶ ἐγὼ καὶ τὶς γυναῖκες ἀγαπῶ καὶ τὴν πρόδοσόν τους ἀποθυμῶ κ' εὐχομαι. Μὰ ἐχωπαράπονο ὄντας βλέπω σὲ τέτοια σπουδαία πράματα νὰ ξεχνάτε τὴν κυρὰ Ἀνεξίνα, τὴ γυναῖκα μου, ποὺ εἶναι, μπορεῖ νὰ πει κανένας, ἡ γυναῖκα τῶ γυναικῶ μέσα στὸν τόπο μας. Καὶ νὰ τί τρέχει! Στὸ προπερασμένο σου φύλλο εἶδα νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὸ «φεμινισμό καὶ τὴ γυναίκεα ἐκπαίδευση». Καὶ δάση, λέει, στὴ μελέτη αὐτοῦ τοῦ τόσο σπουδαίου, ἀλήθεια, ζητημάτου, εἶναι νὰ δοῦμε, λέει, γιὰ ποῖο σπίτι πρέπει νὰ ἐκπαιδευτεῖ ἡ γυναῖκα. Καὶ τῶν λογιῶν εἶναι, λέει, τὰ ρωμαίικα σπίτια : 1) Τὸ πατριαρχικὸ σπίτι, τὸ αὐτοσυντηρούμενο μὲ τὴς γαῖες του» κτλ. 2) Τὸ ἀστικὸ, «ποὺ ἰδιαιτέρως φανέρωσε τὴ γυναῖκα κούκλα» κτλ., καὶ 3) Τὸ ἐργατικὸ σπίτι, ὅπου κυριαρχεῖ, λέει, τὸ δόγμα : οἷλοι ὄξω ἀπὸ τὸ σπίτι!...

Λοιπὸ : ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ διάβασα αὐτὸ τὸ πρῶμα, κάθουμαι καὶ σπῶ τὴν τσεφολή μου, καὶ δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω τί λοῖς σπίτι εἶναι τὸ δικό μου. Γιατὶ ἐμεῖς, μηδὲ γαῖες ἔχουμε, — μιλωνάδες ἄνθρωποι! — μηδὲ κούκλα «φανερῶσαμε» ποτὲς τὴν κυρὰ Ἀνεξίνα, μηδὲ οἷλοι ὄξω ἀπ' τὸ σπίτι εἶναι τὸ δόγμα μας! Παρὰ ἢ κυρὰ Ἀνεξίνα μου κάθεται στὸ σπίτι, καὶ κοιτάζει τὸ νοικοκυριὸ μας καὶ τὰ παιδιά μας, καὶ καμιά φορὰ, σὰν πηγαίνω ἐγὼ στὸ χωράφι ἢ τὸ μελίσσι, κοιτάζει καὶ τὸ μύλο, καὶ δόξα νάχει ὁ Θεός, ἤσυχα καὶ καλὰ τὰ περνοῦμε... Ἀκοῦς ἐκεῖ : οἷλοι ὄξω ἀπ' τὸ σπίτι!... καὶ ὄντας θὰ φρεῖ ἢ κυρὰ Ἀνεξίνα ἀπὸ τὸ σπίτι, ποῖος θὰ φροντίζει τὰ παιδιά μας ; ποῖος τὶς κότεις μας ; ποῖος θὰ τοιμάσει τὸ φαγητὸ μας ; ποῖος θὰ ζυμῶσει ; ποῖος θὰ μᾶς μπαλολογήσει οἷλους μας ; — καὶ ποῖος θὰ κάνει, τελοσπάντω, τὰ τόσα ἄλλα πράματα ;

Τώρα τὸ ζήτημα δὲν εἶναι γιὰ μένα, τὸ Μαστρογάλλια, καὶ τὴ γυναῖκα μου, τὴν κυρὰ Ἀνεξίνα. Μὰ ἔλα ποὺ ὅλα τὰ σπίτια στὸ νησί μας, — καὶ τοῦ κ' ὄξω δάσκαλου ἀκόμα, καὶ τοῦ κ' ὄξω εἰρηνοδίκη, καὶ τοῦ τελώνη, καὶ τοῦ κ' ὄξω ἀστυνόμου, — ὅλα τελοσπάντω τέτοια, σὰν τὸ δικό μου, εἶναι! Καὶ θάλαγα πὼς δὲν πρέπει νὰ διαζωνιάστε τόσο πολὺ σὲ τέτοια πράματα· πρῶτὰ νὰ προχωρᾶτε ὁμορφα ὁμορφα καὶ ἀγάλλ' ἀγάλλια, καὶ νὰ κοιτάζουμε, μαθὲ, καὶ λιγάκι καὶ τὰ δικά μας τὰ σπίτια, καὶ ὄχι μονάχα τὰ «σπίτια τῆς κούκλας» καὶ τὶς «κουράδες ἀπὸ τὴ θάλασσα» ποὺ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ μουρουνολάδου.

Διὸς σου πάντα,
Ο ΜΑΜΤΡΑΓΑΛΙΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ : Ἐνα Σουηδικὸ μυθιστόρημα — Τὸ ἔργο τοῦ Δανοῦ συγγραφέα Michaelis : «Ἕλληνες καὶ Βάρβαροι».

— Σὲ γερμανικὴ μετάφραση ὄηκε αὐτὲς τὶς ἡμέρες στὸν Eugen Diederichs — νερὰ τὸ βιβλίον τοῦ Σουηδοῦ Adolf Johansson «Die Katkorpe» (Τὰ κοκκινωκεφάλια). Ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἡ ἀκόλουθη :

Στὴν κεντρικὴ Σουηδία ζεῖ, μέσα στὰ βαθιὰ δάση, ἓνας ἄνθρωπος μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὸ γιό του, ἔφυγε ἀπὸ τὰ ; τοικημένα μερῆ, ἐκώσε ἓνα μέρος τοῦ οἴκου, ἐξέχευε ἓνα σπιτάκι, καὶ καλοπερναεῖ κυνηγώντας καὶ καλλιεργῶντας τὴ γῆ. Μιά μέρα τραβάει πρὸς τὴ βορεινὰ γιὰ κυνηγῆ. Μέσα σὲ κάποιον δάσος στακώνεται μ' ἓναν ξένο κυνηγὸ γιὰ κάποιον λάφυρον καὶ οἱ δύο τοὺς ἐπιμένουν πὼς τὸ ἔχουν σκοτώσει. Λαβώνεται ἀπὸ τὸν κυνηγὸ, ποὺ εἶναι ὁ πατέρας τῆς ἀγαπητικιάς τοῦ γιου του. Γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ, καταφέρει δύο ἄντρες ποὺ ἀπὸ κάποιον ἄλλο μέρος ἤρθανε νὰ ἐγκατασταθῶνεν μὲ τὶς φαμίλιες τους κοντὰ στὸ σπίτι του, νὰ τὸν βοηθήσουν κατὰ τοῦ κυνηγοῦ. Μὰ τὴν παθαίνει χειρότερα καὶ σκοτώνεται. Τὸ χτηματάκι του τὸ κληρονομᾶει ὁ γιὸς του, ποὺ παίρνει καὶ τὴν ἀγαπητικιά του κοντὰ του, χωρὶς στεφάνι. Ἐπειδὴ σκαίεται τὶς κοτσμπολιές τῆς γειτονιάς καὶ λαχταρεῖ τὴν ἡσυχὴ ζωὴ τῆς ἐρημιάς, δίνει τὸ χτήμα του στοὺς γείτονες, ποὺ γιὰ ἀμοιβὴ τὸν βοηθοῦν στὸ χτίσιμο καλύβας πρὸ μέσα στὸ δάσος. Ὑστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ, οἱ παλιοὶ γειτόνοι (στὸ ἀναμεταξὺ καὶ ἄλλοι ἀποικοὶ εἶχανε μαζωχεῖ κοντὰ τους), ἀποφασίζουν νὰ καλλιεργήσουν καὶ τὸν τόπον κάθεται ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἀστεφάνωτη γυναῖκα καὶ τὸ ἀβάφτιστο παιδί τους, ποὺ κάνανε. Γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπὸ τοὺς ἐνοχλητικοὺς αὐτοὺς, ἀναγκάζεται νὰ σκοτώσει τρεῖς - τέσσερες ἀπὸ αὐτούς μὲ τὸ τουφέκι του. Καταδιώχεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους χωριάτες καὶ ἀναγκάζεται νὰ φύγει μὲ τὴν φαμίλια του πρὸς τὰ βορεινὰ. Στὸ δρόμον τοὺς φτάνουν οἱ καταδιώχτες τους, καὶ ἀπὸ τὶς σφαῖρες τους χάνεται ἓνα εὐτυχισμένο καὶ ἀγαπημένο ἀντρόγυνο, ποὺ εἶχε μονάχα ἓναν πόθο : νὰ ζεῖ ἡσυχὰ καὶ λεύτερα. Τὸ παιδί τραδιεῖ μονάχον τοῦ πρὸς βορρᾶ, καὶ φτάνει στὰ λημέρια τοῦ «σκοτεινοῦ λαοῦ». — Ὑστερα ἀπὸ μερικὴς γενιές, κάποιος γέρος, ποὺ κάθεται στὸ δάσος, κοντὰ τὸν γαστὸ μας χωριό, βρίσκει σημεῖα στὴν καλύβη του μιά πεταμένη γυνίκα μὲ τὸ μαρὲ τῆς, ποὺ ζεῖ ἀκόμα, καὶ ποὺ εἶναι ἀπόγονος ἐκείνου τοῦ παιδιοῦ ποὺ μιά φορὰ κ' ἔβαν καιρὸ εἶχε φτάσει στὰ κατατόπια τοῦ «σκοτεινοῦ λαοῦ». Τὸ παίρνει σπίτι του καὶ τὸ ἀναθρέφει. Τὸ μαρὸ μεγαλώνει, καὶ ἀγαπᾶει τὴν κόρη τοῦ πρὸ πλούσιου τσιφλικᾶ τοῦ χωριοῦ. Τὸ κορίτσι παραδίνεται στὸ νέον, γιὰτὶ καὶ κείνον τὸν ἀγαποῦσε. (Ἡ οἰκογένεια τοῦ κοριτσιοῦ κατάγεται ἀπὸ τοὺς προγόνους ἐκείνων τῶν χωρικῶν, ποὺ σκοτώσανε τὸν παλιὸν καιρὸ ἐκεῖνο τὸ ἀντρόγυνο). Οἱ γονεῖς, ἀπὸ τὸν ἀδικαιολόγητον φόβον μήπως ἀποκτηθῆσει ἡ κόρη τους, τὴν παν-

τρεύουν νόμιμα με τὸ νέο, γιὰ νὰ μὴ θεωρεῖται γιὰ «πόρνη», κ' ἔτσι τὸ παιδί πού ἤρθε, ὁ Θεὸς ξαίρει ἀπὸ πού, γίνεται «ισότιμος» μέλος τῆς πρὸ πλούσιας οἰκογένειας τοῦ χωριοῦ. Μά, σὰ νὰν τὸ τραβάει μιὰ μαγικὴ δύναμη, ἀφίνει μιὰ νύχτα ὅλα στὴ μέση, πλούτη, τιμὲς, γυναίκα, καὶ χάνεται μέσα στὸ δάσος, στὸ ἄγνωστο.

Με ἀληθινὰ καλλιτεχνικὸ τρόπο μᾶς δίνει ὁ συγγραφεὺς τὸν ἀγώνα τῆς ἐρημιάς με τὸν κατοικημένο τοπο, τοῦ πρωτογενῆ ἀνθρώπου με τὸν πολιτισμένο. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μονάχα ὁ ἀγώνας καὶ ἡ τραγικὴ μοῖρα ἀτόμων, μὰ καὶ ὁλόκληρων γενεῶν. Τὸ καλλιπάρει ἐκεῖνο πού ἀδικοσκοπῶνται μαζί με τὴν ἀγαπημένη του ἀπὸ τοὺς ἀποικίους γειτόνους πού ὅλο περισσότερο ξεπλωνοῦνται στὰ παρθένα δάση καὶ στὴν ἐρημιά, εἶναι ὁ πρωτογενὴς ἀνθρώπος, πού ἔχει θεὸ τοῦ τὴν ἐλεύθερη φύση καὶ συντρόφους τοῦ τὸ λόγχα, τὸ λόκο, τὸ λάφι καὶ τὴν κοκουβάγια. Τὴν καλύβια του ἔχει ἐκεῖ ὅπου τὸ δάσος εἶναι πρὸ πυκνὸ. Τὸν ἀγώνα του κατὰ τοῦ ξέπλωμοῦ τοῦ ψευτοπολιτισμοῦ συνεχίζει ὕστερα ἀπὸ μερικὲς γενεὲς κάποιος ἀπόγονός του, πού ἔχει τὴν ἴδια «ἀγρία», μὰ καὶ ἀδολή καὶ φυσικὴ ψυχὴ, σὰν τὸ μακρινὸ του πρόγονο. Ὁ Συγγραφεὺς εἶναι πεισμένος ὅπαδός τοῦ μεγάλου ἰδανικοῦ τοῦ Ρουσσώ, τοῦ «γυρισμοῦ στὴ φύση». Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς στὸν ἀγώνα αὐτὸν θρημιθεύει στὸ τέλος, ὡς εἶναι καὶ φαινομενικά, ἡ ἴδεα τῆς ἀποίκησης καὶ ὁ λεγόμενος πολιτισμὸς, μὰ οἱ μυθικὲς δυνάμεις τῆς ἐρημιάς καὶ τῆς φύσης καὶ οἱ ἀταβιστικὲς κληρονομίαι τῶν ἀνθρώπινων γενεῶν δείχνουν φανερά καὶ τραγικὰ τὴ μεγάλη τους ἐπίδραση πού ἔχουν ἀπάνω στὴν ἀνθρωπότητα. — Ἐκεῖνο πού ἐξωτερικὰ κάνει τόσο ὁμορφο τὸ ἔργο τοῦ Johansson εἶναι ἡ θαυμάσια περιγραφή τῆς φύσης τῶν Σκανδιναβικῶν χωρῶν. Καὶ νὰ μὴν εἶχε τὴ βαθειὰ ἔννοια τὸ ρομάντσο πού ἔχει, πάλι θάτανε ἀριστούργημα γιὰ τοῦτο τὸ λόγο. Φυτὰ, ζῶα, ἀνθρώπους, τὰ διάφορα φαινόμενα τῆς φύσης, ὅλα τὰ μετχειρίζεται ἡ πέννα τοῦ συγγραφέα με τὴν ἴδια ἀγάπη καὶ με τὸν ἴδιο πόνο. Ἡ κοσμοθεορία του εἶναι ἡ βιογενετικὴ τοῦ Δαρβίνου, πού δὲν κάνει διάκριση ἀνάμεσα στὰ φαινόμενα τοῦ σύμπαντος. Τὸ βιβλίον πρέπει νὰ καταταχθεῖ στὰ καλύτερα ἀνθρωπιστικὰ ἔργα τῆς παγκόσμιας φιλολογίας. Οἱ Σουηδο κριτικοὶ τὸ δάζουν, γιὰ τὴν ἀξία του, κοντὰ στὰ ἔργα τῆς μεγάλης συγγραφίσσας Selma Lagerlof.

Κάποια δυσκολία παρουσιάζει τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου, πρὸ πάντων στὸ πρῶτο μέρος, πού ὁ συγγραφεὺς στὰ διάφορα πρόσωπα δὲ δίνει ὀνόματα, μὰ τὰ λέει ἀπλὰ «ἀποικίος», «ἀγριοκονηγός», «ἡ γυναίκα τοῦ ἀγριοκονηγοῦ» κτλ. Μὰ ἡ μικρὴ τούτη ἔλλειψη δὲ χαλάει καθόλου τὸ γούστο τοῦ προσεχτικοῦ ἀναγνώστη.

Ὁ κάπως περιεργὸς τίτλος τοῦ βιβλίου «Τὰ κοκκινωκέφαλα», σημαίνει τοὺς ἀνθρώπους τῶν βορεινῶν χωρῶν, πού ἔχουνε ξανθὰ, καὶ πολλὲς φορὲς κόκκινα μαλλιά.

— Ὁ Δανὸς συγγραφεὺς Sophus Michaelis γνωστὸς προπάντων γιὰ τὰ ἱστορικὰ του μυθιστορήματα, ἔγραψε ἕνα βιβλίον με τὸν τίτλο «Hellenen und Barbaren» «Ἕλληνες καὶ Βάρβαροι», (γερμανικὴ μετάφραση στὸ ἑθονικὸ καπάστημα τοῦ Erich Reis-

Berlin) πού βέβαια θὰ ἐνδιαφέρει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τοὺς σημερινούς Ἕλληνες. Ἡ ὑπόθεση εἶναι παρμένη ἀπὸ τὴν πρὸ λαμπρὴ ἐποχὴ τῶν μαχῶν τοῦ Μαραθῶνα καὶ τῆς Σαλαμινας. Δύσκολη εἶναι βέβαια ἡ συγγραφή φιλολογικῶν ἔργων με ἱστορικὸ φόντο, γιὰ τὰ ἔρχονται σὲ κάποια σύγκρουση ἡ ὑποκειμενικὴ φαντασία τοῦ ποιητῆ καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ φιλαλήθεια τοῦ ἱστοριοδίφου. Ἐνα ἱστορικὸ φιλολογικὸ ἔργο τότε μονάχα ἀξίζει, ἂν ὁ συγγραφεὺς καταφέρνει νὰ σμίξει κατάλληλα καὶ τίς δυὸ αὐτὲς ἰδιότητες. Ὁ Michaelis τὸ πέτυχε τέλεια. Ἄν οἱ Γερμανοὶ ἔχουν τὸν Felix Dahn πού δὲν τὸν ἔφτασε ἀκόμα κανεὶς συγγραφεὺς ἱστορικῶν μυθιστορημάτων, μὰ καὶ οἱ Δανοὶ μποροῦνε νὰ εἶναι περήφανοι γιὰ τὸν πατριώτη τους, πού εἶναι ἀξίος μαθητῆς τοῦ Γερμανοῦ συναδέλφου του.

Ὁ συγγραφεὺς δίνει στὸ ἔργο του μιὰ ζωντανὴ εἰκόνα τῆς ζωῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ ζωὴ τῶν βοσκῶν τῆς Ἀρκαδίας, τῶν πολεμιστῶν τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν, περνάει με ὁμορφα χρώματα ἀπὸ τὰ μάτια μας. Τὸ πρὸ πετυχημένο μέρος τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ ἀναπαράσταση τῶν ἀγῶνων στὴν Ὀλυμπία, ὅπου ἔχουνε μαζευτεῖ οἱ Πανελλήνες. Ἐκεῖ ὁ Νάρκισσος, τὸ πρῶτο πρόσωπο τοῦ ἔργου, ὁ ἀπλὸς τσοπάνος τῆς Ἀρκαδίας, βλέπει μπροστὰ του μιὰν ἄλλην Ἑλλάδα, πού δὲν τὴν εἶδε ἀκόμα στὰ κατὰ-βραχα τῆς πατρίδας του, μιὰν Ἑλλάδα γεμάτη ἀπὸ σωματικὴ ὁμορφιά καὶ δύναμη, ἀπὸ τὴν ὅποια ὅμοις δὲ λείπουν καὶ οἱ πενηριεὲς καὶ ἡ διακθορά. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος μᾶς παρουσιάζει ὁ συγγραφεὺς τὴν ἀσιατικὴν ζωὴ τῶν λαῶν τοῦ Ἑρέξου, με τὴ δουλοφροσύνη τους, τίς δεισιδαιμονίες τους καὶ τὴν ἀμῆ τους βαρβαρότητα. Ὄταν ὁ Ἑρέξου φτάνει στὴ Θράκη, δίνει διαταγὴ νὰ θαρτοῦνε ζωντανὰ στοὺς θεοὺς τοῦ Ἀδὴ ἔννια ἀγῶρια καὶ ἔννια κορίτσια. Ἀπὸ θρησκευτικὸς λόγους βέβαια. Ἐπιτέλους, οἱ Πέρσες εἴτανε «ἀβάρβαροι». Μὰ ὕστερα ἀπὸ 2400 χρόνια πόσα ἀδῶα παιδιά δὲν ξεπαστρευτήκανε γιὰ «στρατιωτικὸς λόγους» με τοὺς συχνούς βομβαρδισμούς ἀνοικτῶν πόλεων, ἀπὸ μέρος «πολιτισμένων λαῶν»!

Διαβάζοντας κανεὶς τὸ βιβλίον τοῦ Michaelis χαιρέται πού ζοῦνε ἀκόμα Ἕλληνες, μὰ λυπᾶται βαθιὰ πού δὲ χαθήκανε ἀκόμα ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς οἱ διάφοροι «βάρβαροι» τῆς Εὐρώπης, μπροστὰ στοὺς ὁποίους οἱ βάρβαροι τοῦ Δαρειοῦ καὶ τοῦ Ἑρέξου εἴτανε μικρὰ παιδιά.

Ἐνα ἄλλο μεγάλο ἔργο τοῦ Δανοῦ συγγραφέα εἶναι τὸ ἱστορικὸ μυθιστόρημα «Ὁ αἰώνιος ἔπνος», πού ἔχει γιὰ θέμα τὸ Μεγάλον Ναπολέοντα. Κανεὶς συγγραφεὺς δὲν πέτυχε νὰ μᾶς δώσει τόσο ἀληθινὰ, μὰ καὶ τόσο ποιητικὰ τὸν θορρακικόν, ὅπως ὁ Michaelis.

Μόναχο. Γεννάρης:

ALEX STEIMETZ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στοῦ λαοῦ τὴν ὀλόμυρη ράχη.

Στοῦ λαοῦ τὴν ὀλόμυρη ράχη,
περπατώντας οἱ Σκιαδὲς μονάχοι,
γλωσσικὸ μελετοῦνε σκοτάδι,
καὶ γυροῦνε δασκίλους κουτούς,
τὸ φτωχὸ νὰ μεθήσουν κοπάδι,
πρὸ τυφλὸ νὰ δουλεύει γι' αὐτούς.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Φίλε Νουμά,

Στην επίσημη πρόσκληση που έκανε ο προσωρινός πρόεδρος της Έθνοσυνέλευσης, καλώντας τους πληρεξούσιους για τις 18 του Γενάρη, έγραφε :

«Υπομιμνήσκομεν ὑμῖν ὅτι...»

Ἐπρεπε: Ὑπομιμνήσκομεν ὑμᾶς...

Ὁ δὲ ταχτικός πρόεδρος καὶ δύο φορές ἄλλοτε Ὑπουργός τῆς Παιδείας, στὸ λόγο πὸν ἔβγαλε στὴν Ἐθνοσυνέλευση γιὰ τὴν ἐκλογή του, ἔκανε τοὺς ἐξῆς καθαρισμούς :

1) Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις θέλει φανεῖ συνεπὴς...

Ἡ λέξη συνεπὴς εἶναι ἀνύπαρκτη ἑλληνικὴ λέξη. Σὲ κανένα Ἑλληνικὸ λεξικὸ δὲν εἶναι γραμμένη.

Ἐπρεπε νὰ πεῖ «Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἀκόλουθος...»

2) Ἐχὼν ἀνάγκη τῆς εὐμενοῦς συνδρομῆς πάντων ὑμῶν...»

Ἐπρεπε νὰ πεῖ: τῆς εὐμενοῦς βοηθείας ἢ ἀρωγῆς ἢ ἐπιχορηγίας κλπ.

Διότι ἡ λέξη συνδρομὴ ἔχει ἄλλες σημασίες, καὶ μονάχα ἐκεῖνη πὸν ἤθελε νὰ πεῖ ὁ κ. Πρόεδρος δὲν ἔχει, οὔτε κἀν κατὰ προσέγγιση.

ΒΑΣΣΑΝΙΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Ἀγαπητέ Νουμά,

Ἐνας λαὸς ὑπνώνεται ἅμα δεῖξει πὸς δὲ φοβάται τὴν Ἀλήθεια, λέει ὁ Σοφός. Αὐτό, ὅπως εἶδες, στολίξει καὶ τὴν προκήρυξη πὸν κάναμε στοὺς Νέους, καὶ αὐτὸ βρίσκεται ἀτράνταχτα θρονιασμένο στὴν ψυχὴ μας. Ἔτσι, οἱ συμβουλές πὸν μᾶς δίνεις στὸ περασμένο σου φύλλο, μᾶς γέμισαν τὴν καρδιά μὲ τόση εὐχαρίστηση γιὰ τὶς γενικὲς τοὺς γραμμές, μ' ὅση καὶ ἀπορία γιὰ μερικές τοὺς λεπτομέρειες.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα λές πὸς θὰ δημοσιεύεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κοινωθέντα μας, καὶ κάθε ὑποφερτὸ λογοτεχνικὸ κομμάτι, πὸν θὰ στέλνεται ἀπὸ μέλος τῆς Συντροφίᾶς μας. Ὅχι, ἀγαπητέ Νουμά! Αὐτὸ δὲ θὰ γίνεῖ ποτέ. Σκοπὸς μᾶς δὲν εἶναι νὰ θγᾶλομε καλλιτέχνες, ἀλλὰ ἀνθρώπους, ἀνθρώπους ζωντανούς. Καὶ, θέβαια, ἐμεῖς δὲν μπορούμε νὰ νιώσουμε πὸς μπορεί, στὴν ἐποχὴ μᾶς, νὰ εἶναι κανεὶς ἀνθρώπος, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ δημοτικιστὴς. Αὐτὸ ζητᾶμε. Οἱ καλλιτέχνες θγᾶλομε μόνον τοὺς, θγᾶλουνε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔπειτα, κλώσα πὸν νὰ θγᾶζει καλλιτέχνες νομίζουμε πὸς δὲν μπορεί νὰ γίνεῖ.

Ὅσο γιὰ τὰ «κότσια» μᾶς, γιὰ τὴν ψυχικὴ μᾶς δύναμη, θαρροῦμε πὸς ὅποια καὶ ἂν εἶναι, γιὰ τώρα τοῦλάχιστο, ἀπ' ὅσες γεννιῶνται ἀπὸ νεανικὲς καρδιές, ἡ δικὴ μᾶς εἶναι ἡ καλύτερη γιὰ τὸν κοινὸ μᾶς ἀγῶνα. Μπορεῖ ἐμεῖς νὰ μὴν εἴμαστε οἱ πῶ κατ'ἀλληλοι γιὰ τὸν κομματικὸ λυτρωμὸ, — ἂν καὶ πιστεύουμε πὸς μὲ τὸ νὰ καταπιανόμεστε νὰ θγᾶλομε ἀνθρώπους δὲ βοηθᾶμε καὶ λίγο σ' αὐτό, — ὅμως, γιὰ τὴν ὄρα, δὲ μπορούν νὰ νᾶλάβουν τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα οἱ λυτρωτὲς τοῦ λαοῦ. Ἀργότερα ἴσως νὰ μπορούν, τώρα ὅμως ὄχι. Γιατί, πὸς εἶναι δυνατὸ, σὲ παρακαλοῦμε, νὰ πολεμήσει γιὰ τὴ Δημοτικὴ ἕνας Σόφολογος, πὸν τὸ πρῶτο πρῶτο κρᾶμα πὸν βλέπουμε στὴν προκήρυξή του εἶναι: «Ἐνώσις τῶν σοσιαλιστῶν

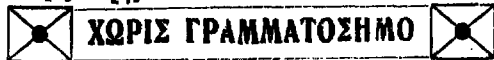
Φοιτητῶν καὶ Σπουδαστῶν τῆς Ἑλλάδος»; (Κι ὄχι «Ἐνωστῆ» καὶ τῆς «Ἑλλάδος», ὅπως θέλεις καὶ γράφεις). Ἀκόμα, πὸς μπορεί ἀπὸ ἀνόμοια στοιχεῖα νὰ θγεί κατὰ καλὸ γιὰ τὴ Δημοτικὴ; αὐτὸ δὲν τὸ καταλαβαίνουμε. Γιατί, ὅπως ξαίρεις, ἀπὸ τοὺς σοσιαλιστὲς θὲ λείπουνε οἱ καθαρευουσιάνοι. Κι αὐτὸ τὸ λέμε μ' ἀληθινὴ πίκρα.

Γιὰ δὲ αὐτὰ, λοιπὸν, λέμε τὸ μεγάλο λόγο, πὸς γιὰ τὴν ὄρα εἴμαστε οἱ πῶ ἀξιοὶ ὑποστηρικτὲς τῆς Ἰδέας.

Θὰ ζητάγαμε, «δυνάμει τοῦ περὶ Τύπου νόμου», νὰ δημοσιεύεις τὴν ἀπάντησή σου στὴν ἴδια σελίδα καὶ στὴν ἴδια κολόνα, πὸν θρῶσκονται τ' ἀρθράκια, πὸν γι' αὐτὰ στέλνεται ἡ ἀπάντησή. Μὰ ξαίρουμε πὸς δὲ μᾶς χαλᾶς ποτέ τὸ χατήρι, σὲ ξαίρουμε γιὰ τόσο κλόβουλο, πὸν τὸ θεωροῦμε περιττὸ.

Μὲ ἀγάπη,

Τέλλος Ἄγγελος, Β. Βλαβιανός, Π. Γλέζος, Β. Μόσχος
Πέτρος Χάρης.

κ. Κ. ΔΑΓ. Κάτι θέλεις νὰ πεις, μὰ τὰ χιλιόμετρα δέεις. Α. χ. τί θὲς νὰ πεις μὲ τοὺς στίχους αὐτούς; ... Θὰ λειτουργοῦμε μὴ θεία ἡδονῆς ἀπόλαψή μὴ λειτουργία, πὸν στὰ κορμὰ τὰ φράτα μᾶς θὰ δίνει νιάτα κ' ὕγεια!

— κ. ΣΤ. Ὁ κ. Καρθαῖος ἔφυγε γιὰ τὴ Λόντρα ὡς στρατιωτικὸς σύμβουλος τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστολῆς. Ἄμκα γυρίσει θὰ σοῦ ἀπαντήσει. — κ. ΕΛ. ΦΑΛ. Ὅχι καὶ τόσο πετυχημένη. Δοκίμασε καὶ σ' ἄλλα. — κ. ΘΥΡ. Ὅχι καὶ τόσο καλὸ. — κ. ΑΣΠ. ΓΚ. Καλὸ τὸ «Παιγνίδι». Μὰ τᾶλλο, παιγνίδι εἶναι ἐπιτέλους καὶ αὐτό; Ἄν εἶναι παιγνίδι, δὲ νομίζεις πὸς παρακράτησε; — κ. ΑΡ. ΧΙΑ. Καλὰ γραμμένο, μὰ δὲ λέει καὶ πολλὰ πράγματα. Δοκίμασε καὶ σ' ἄλλα θέματα. — κ. ΣΚ. Δὲν μπορούμε νὰ κροτοῦμε ἀρχεῖο καὶ γιὰ τὰ «κατ'ἀλληλα» γιὰ τύπομα. Ἀρχεῖο μᾶς εἶναι τὸ καλὸν, πὸν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι, γιὰ λόγους δημόσιας ὕγείας, κάθε μέρα νὰν τ' ἀδειάζουμε. — κ. ΠΑ. ΓΙΑΜ. Τὸ «Ἡλιοβασιλευμα» καὶ τὸ ἄλλο, τὸ ρομαντικὸ, δὲ λένε τίποτα. Τὸ σατυρικὸ εἶναι ἀρκετὰ καλὸ, καί... περιμένουμε καλύτερα. — κ. ΙΩΑΝ. ΑΡΑ. Ἀφοῦ ἡ καρδιά σου ἔχει :

πόνο μακρὸ, βαθύ,

διότι ἡ ζωὴ σου

μὴ μέρα θὰ σβυστεῖ,

φρόντισε νὰ ἐπιχωματώσεις τὸν πόνο σου καὶ θὰ θρεῖς ἀμέσως τὴν γιατροῦ σου. Τὰ ποιήματα — ἄσ' τα νὰ κουρεύονται! — τὸν κάνουνε μακρύτερο καὶ βαθύτερο τὸν πόνο. — κ. ΑΔΑΜΗ. Οἱ στίχοι εἶναι ἀρκετὰ καλοὶ μὰ περιμένουμε νὰ σὲ κῖνουμε καὶ σ' ἄλλα, καλύτερα, τραγοῦδια. — κ. GROZ, Χμ! Ἔτσι κ' ἔτσι. — κ. Γ. ΧΑΤΖ. Ἐχουν καὶ παραέχον πνοὴ καὶ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ θὰ δημοσιευτοῦνε. — κ. Η. ΠΑΡΑ... Ὅλ' αὐτὰ τὰ ξηγᾶει ὁ Φιλ. στὴ «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας». — κ. Γ. ΧΑΣ. Ὅχι καὶ τόσο καλὸ. — κ. ΓΕΡ. Δ ΚΑΣ. Ἄδικο εἶχε νὰ μὴ σ' ἐχτιμήσει. Ἄ σ' ἐχτιμοῦσε, δὲ θάναγκάζοσυνα νὰ γράψεις :

ὦ ἀγαπημένη! ὦ ἀγαπημένη! σὲ θρῆνα κροῖω τὴ λύρα γιὰ σέ; πὸν δὲ μ' ἐχτιμοῦσε!